

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 8 (1211) 25 ЛЮТАГА 2015 г.

Свята роднай мовы ў Менску

Імпрэза пачалася а 14.00 ў менскім бізнес-клубе Imaguru, яна прымеркаваная да Міжнароднага дня роднай мовы, які традыцыйна адзначаецца 21 лютага.

Арганізаторамі "Свята роднай мовы" выступілі каманды грамадскага агенцтва "Арт Сядзіба", культурнай пляцоўкі "Беларуская прастора" і "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны".

У гэтым годзе ў фармаце такога культурна-адукацыйнага свята было наважана аб'яднаць шмат якія беларускамоўныя творчыя ініцыятывы, моўныя курсы, бізнес-праекты, а таксама вытворцаму сувеніраў і паштовак, цікаўных музыкаў ды іншых творчых асоб.

Як адзначаёў падчас адкрыція кіраунік "Арт Сядзібы" Павел Белавус, у гэтym годзе Дзень беларускай мовы "ператварыўся ў сапраўднае свята". "Сустэрэчы ў рамках Дня роднай мовы ў гэтym годзе доўжана ўжо трэці дзень. 20-га імпрэзы прайшлі ў ліцэі БДУ, на журфаку, 21-га - у многіх гарадах Беларусі, а сёння тут апагей гэтага свята", - сказаў Белавус.

- Галоўная задача на сёння - паказаць, што беларуская мова не толькі жыве, але і натхніе іншых людзей на

розныя ініцыятывы, - падкрэсліў кіраунік "Арт Сядзібы". Свята падзелена на тры тэматычныя зоны - презентацийна-гандлёвую, музычна-забаўляльную і адукатыўную.

На першай пляцоўцы

свято прадукцыю, звязаную з нацыянальнай тэматыкай, презентуе Менскі гадзіннікавы завод, які выпусціў лінейку гадзіннікаў "Спадчына" і вытворца сподняй бялізны з арнаментам Bializna.by. Тут жа прайшлі презентацыі новай настольнай гульні "Казачнік" і кампутарнай гульні "Легенды Эйзенвальду", майстар-класы кулинары, выступ KB3, а таксама літаратурна-музычная праграма, падчас якой выступілі пісьменнікі і літаратары, беларускія барды. Для маленікіх наведальнікаў свята была прадугледжана дзіцячая зона.

На музычна-забаўляльной пляцоўцы працавала выставка плакатаў Уладзіміра Крукоўскага. Адбылася лекцыя і практычныя заняткі па народных танцах Беларусі. Тут жа прайшлі презентацыі выданняў

ТБМ і Цэнтра славянскіх моў і культуры, праграма моўных курсаў "Моваведа". Бліжэй да вечара на гэтай пляцоўцы выступілі гурты Уугај, Уамауа, "Крама", "Распубліка Паліна".

У адукатыўнай зоне гості свята змаглі наведаць

майстар-клас працы з энцыклапедычнай сістэмай Wikipedia, дзе спецыялісты раскажуць пра то, як можна ўдасканальваць беларускамоўны сегмент гэтай свабоднай энцыклапедыі. Прадстаўнікі каманды infarmatyka.org працягталі лекцыю пра то, як весці науковую дзяянасць у галіне матэматыкі на беларускай мове.

Тут жа Таварыства беларускай мовы правяло Агульнанаціональную дыктую. Сабралася звыш 30 удзельнікаў, амаль адна моладзь (не гледзячы на то, што на іншых пляцоўках забаўлялі рознымі цікавосткамі, якія не патрабавалі такой "чыяжкай працы", як напісанне тэкстаў пад дыктую).

Дыктую пісалі паводле верша Генадзія Мікалаевіча Бураўкіна, які даўно стаў песьні: "Я не ганю землі чужыя". Тэкст чытала першы намеснік старшыні ТБМ Алена Анісім.

Пасля напісання ўсе ўдзельнікі выканалі разам гэтую песню. Напрыканцы кожны ахвотны атрымаў ад Таварыства памятны дарунак: календар, книгу, часопіс "Верасень" і інш. Адыходзячы, усе дзякавалі арганізаторам за дыктую, за цудоўную атмасферу і магчымасць такім способам далучыцца да роднага слова.

БелаПАН.

80 гадоў з дня нараджэння Рыгора Барадуліна

Рыгор Іванавіч БАРАДУЛІН, беларускі паэт, эсэіст, перакладчык. Народны паэт Беларусі (1992).

Нарадзіўся 24 лютага 1935 года на хутары Верасоўка (афіцыйная назва на той час была "Гарадок II Востраў-Сарочынскага сельсавета") ва Ўшацкім раёне (цяпер вёска Гарадок) у сям'і Івана і Куліны Барадуліных. У 1937 годзе хутар быў ліквідаваны, і сям'ю паэта перасялілі ва Ўшачы. Бацька загінуў у 1944 годзе падчас Другой сусветнай вайны ў партызанскім атрадзе. Навучаўся Рыгор ва Ўшацкай сярэдняй школе (скончыў у 1954), затым на філалагічным факультэце БДУ ў Менску (закончыў у 1959).

Працаўнік рэдактарам у розных перыядычных выданнях (сярод іх - газета "Советская Белоруссия", часопісы "Бярозка", "Полымя"), а таксама ў выдавецтвах "Беларусь" і "Мастацкая літаратура". У выдавецтве "Мастацкая літаратура" працаўнік больш за 20 гадоў, працаўнік рэдактарам, затым загадчыкам рэдакцыі. У складзе дзяржаўнай дэлегацыі БССР прымаў удзел у 39-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН

(1984). З'яўляўся сябрам СБР ды Беларускага ПЭН-цэнтра (з 1990 да 1999 - ягоны прэзідэнт), сябрам Парыту БНФ. З 1995 да 1997 года быў сябрам кірауніцтва Беларускага Фонду Сораса.

Памёр увечары 2 сакавіка 2014 года, ва ўзросце 79 гадоў. Развітальная паніхіда паводле грэка-каталіцкага і рыма-каталіцкага абраду прайшла 4 сакавіка 2014 году ў Менску ў Касцёле Святых Сымона і Алены. Пахаваны побач з маці на Ўшачскіх могілках у Віцебскай вобласці.

Быў жанаты з Валянцінай Міхайлаўнай Барадулінай. Даўчына Ілона - мастачка, унучка Дамініка.

Пачаў друкавацца з 1953 года, першыя вершы былі змешчаны ў газете "Чырвона змена". Першы зборнік пэзэй - "Маладзік над стэпам" - выйшаў у 1959 годзе. Цалкам плён працы Барадуліна складае каля 100 выдадзеных зборнікаў пэзэй (сярод якіх шмат зборнікаў сатыры і гумару, а таксама вер-

шав для дзяцей), крытычных артыкулаў, эсэ, перакладаў. Двойчы выходзілі ў свет зборы выбраных твораў паэта (у 1984 і з 1996 па 2002). Апошні збор напачатку заяўляўся ў пяці тамах, але выйшла толькі чатыры.

Рыгор Барадулін - апошні беларус, якому надалі званне Народнага паэта (1992). У 2006 годзе кандыдатура Барадуліна была сярод намінантаў на Нобелеўскую прэмію ў галіне літаратуры (за зборнік вершаў "Ксты").

Вікіпедыя.
(Працяг тэмы на ст. 3.)

ГЕНАДЗЮ ЛЫЧУ - 80

рэйшым навуковым супрацоўнікам, кіраваў аддзелам.

У 1979 г. быў прызначаны намеснікам дырэктара Беларускага НДІ аграрнай эканомікі. У 1988 г. перайшоў у Інстытут эканомікі АН БССР, дзе загадваў аддзелам аграрных проблем, затым заняў пост дырэктара.

У 1998 г. стаў галоўным навуковым супрацоўнікам аддзела эканомічных проблем Інстытута эканомікі НАН Беларусі, у 2005 г. - галоўным навуковым супрацоўнікам Цэнтра сусветнай эканомікі і міжнародных адносін гэтага інстытута.

Нарадзіўся 25 лютага 1935 г. у мястэчку Магільнае Уздзенскага раёна Менскай вобласці. У 1958 г. скончыў планава-еканамічны факультэт БДІНГ імя В.В. Куйбышава.

Працаўнік У Беларускім НДІ меліярацыі і воднай гаспадаркі малодшым, затым ста-

валеніем кірункам навуковай дзейнасці Г.М. Лыча была эканамічная эфектыўнасць меліярацыі. Ім распра-

даваны метадалагічны і метадычны падыходы да ацэнкі ролі меліяраціі земляў у развіціі сельскай гаспадаркі буйных рэгіёнаў з неспрэчнымі прыроднымі ўмовамі (тыпу Беларускага Палесся); прапанавана методыка вызначэння эканамічнай эфектыўнасці капітальных укладанняў у асушенне і сельскагаспадарческіх засяроджэнняў асушеных балот і забалочаных земляў. Гэта дазволіла больш прадуктивна вымераць вынікі меліярацыйнага ўздеяйнія на землі асобых раёнаў Беларусі.

Прысвоена ганаровае званне "Заслужаны дзеяч науки БССР".

Аўтар больш за 300 наукоўных публікаций.

Асноўныя выданні: Комплексная меліярацыя земляў у Беларускім Палесці: манагр. М., 1982; Эканамічная эфектыўнасць вытворчых рэсурсаў: манагр. Мн., 1990; Эканоміка Беларусі: шляхі стабілізацыі і сацыяльна-еканамічнага абаўлення: манагр. Мн., 1995 і інш.

Вікіпедыя.

"Будзьма!"
26 лютага (чацвер)
на сядзібе ТБМ адбудзеца прэзентацыя кнігі
Алега Трусаўа
"Кароткая гісторыя архітэктуры Беларусі"
Пачатак 18.30.
Уваход вольны.

У Менску пісалі VIII Агульнацыянальную дыктоўку

21 лютага, у Міжнародны дзень роднай мовы, у сядзібе Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны пісалі VIII Агульнацыянальную дыктоўку, якую правіла першы намеснік старшыні ТБМ, вядомая беларуская грамадская дзяячка і мовазнайца Алена Анісім.

У якасці тэксту для дыктоўкі быў выбраны верш Генадзя Бураўкіна "Я не ганю землі чужбы". І гэта не выпадкова, бо Генадзь Мікалаевіч Бураўкін у свой час узначаліваў ТБМ і нядзяўні адышоў ад нас у лепшы свет. У памяць пра яго і ў знак удзячнасці за тое, што ён зрабіў для Беларусі, і быў прапанаваны тэкст "Песні аб Радзіме", пакладзены на музыку быльм салістам ансамбля "Песняры" Леанідам Барткевічам у 1979 годзе.

Пасля дыктоўкі яе ўдзельнікі праспавялі "Песню аб Радзіме", якая раскрывае любоў да сваёй Бацькаўшчыны і павагу да краёў іншых, а затым у якасці сувеніру атрымалі закладкі для кніг з беларускім нацыянальным арнаментам, а таксама кішэнныя, настольныя і настенная беларуская календары, прысвечаныя выбітным дзеячам нацыянальнай культуры і выдадзенія ТБМ.

У этym годзе ўдзельнікамі дыктоўкі былі пропанаваныя яшчэ два тэксты. Першы - прадмова да зборніка першага адраджэнца беларускай мовы ў грамадстве і народнага заступніка Францішка Багушэвіча "Дудка беларускай". Апошнія радкі гэтага вядомага тэксту вельмі прарочыя: "Можа, хто спытае: где же цяпер Беларусь? Там, братцы, яна, где наша мова жывець: яна ад Вільні да Мазыра, ад Вітебска за малым не да Чарнігава, где Гродна, Мінск, Магілёў, Вільня і имат мястэчка і вёсак..." 1 сённяшня рэаліі вельмі пацвярджаюць сапраўднасць, прадзвіасць і актуальнасць гэтай думкі Францішка Багушэвіча.

Другі пропанаваны тэкст - верш "Бацьку" народнага паэта Беларусі Рыгора Іванавіча Барадуліна. І гэты тэкст таксама невыпадковы, бо сёлета адзначаецца 80-годдзе

Nash kar.

нашага слыннага паэта, які падхапіў заклік Францішка Багушэвіча ў ягонай прадмове да "Дудкі беларускай": "А хто падумае лепш і больш напісаць, таму чэсьць вечная і ад жывых людзей, і ад бацькавых касцей! А пісаць ёсць шмат чаго!". Верш "Бацьку" выбраны таму, што напярэдадні 70-годдзя пе-

1-шы тыдзень роднай мовы на Лідчыне

Першы тыдзень роднай мовы 2015 года на Лідчыне пачаўся 18 лютага. Менавіта першы тыдзень, бо лідзяне ў адзін тыдзень укладацца не змаглі. У гэты дзень адбылася імпрэза ў Бярозаўскай гімназіі. У ёй узяў удзел намеснік старшыні Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ, сябар рэспубліканскай Рады ТБМ, бард Сяргей Чарняк.

20 лютага імпрэза адбылася ў Ходараўскай школе Лідскага раёна, слáўнай тым, што ў свой час на раённы конкурс патрыятычнай песні прывезла песню "У гушчарах...". У Ходараўцы прыехаў стар-

У актавай зале Ходараўскай СШ 20 лютага 2015 г.

8-я Агульнацыянальная дыктоўка ў Ходараўскай СШ

шыня Лідскай гарадской арганізацыі ТБМ Станіслаў Суднік і яго намеснік Сяргей Чарняк. У актавай зале прыйшла літаратурна-мастацкая імпрэза, а старшакласнікі напісалі 8-ю Агульнацыянальную дыктоўку. Прадмову да "Дудкі беларускай" Ф. Багушэвіча чытаў Станіслав Суднік.

Чык, Юрась Дзяшук і Яўген Лукашэвіч.

21 лютага літаратурная імпрэза да Міжнароднага дня роднай мовы адбылася ў Лідскай СШ № 14. Удзел у імпрэзе браў сябар Лідскай гарадской рады ТБМ, першы старшыня Лідскага ТБМ, пастар Міхаіл Мельнік.

Сяргей Чарняк і ходараўскія дзяці спявачы толькі што развучаную беларускую песню "Простыя слова"

8-я Агульнацыянальная дыктоўка ў Бярозаўцы

8-я Агульнацыянальная дыктоўка ў Лідзе

Дыктоўку чытае Алесь Хітрун

З мастацкім словам выступае Алег Лазоўскі

і Францішка Багушэвіча выступіў актор народнага тэатра Алег Лазоўскі. Пераможцам у Лі-

Ольга Росенік. Крышку адстаў Валянцін Маскевіч.

Пакуль што ў імпрэзах былі задзейнічаны 3 актавыя залы, школьні клас, два бібліятэчныя залы. І гэта толькі мерапрыемствы з удзелам ТБМ. Не менш прайшло і без ТБМ. На наступным тыдні мерапрыемствы і дыктоўкі будуть працягнуты.

Яраслаў Грынкевіч.

дзе зусім нечакана стала старшыня мясцовай арганізацыі партыі "Справядлівы свет" Яніна Гузоўская, другое месца заняла леташняя пераможца рэспубліканскай алімпіяды па беларускай мове Маргарыта Росенік, якая і сёлета паедзе на рэспубліканскую алімпіяду. На трэцім месцы з аднолькавай колькасцю памылак - Ксенія Бароўская, Святлана Рыхтар,

Ад рускамоўнага 8-класніка да народнага паэта

Да 80-годдзя Рыгора Барадуліна супольнымі выслікамі Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына" і Саюза беларускіх пісьменнікаў пачынала свет унікальнае выданне - першы том дзённікаў і запісаў народнага паэта Беларусі.

Акрамя запісаў з нататкаў і дзённікаў перыяду 1951-1969 гадоў у кнігу ўвайшлі вершы, якія не друкаваліся ў ранейшых зборніках, сябровскія эпіграмы, віншаванні, дарчыя надпісы, а таксама малюнкі і аўтографы сяброў і знаёмых паэта.

Укладальніца "Дзённікаў" Наталля Давыдзенка, якой яшчэ пры жыцці Рыгор Іванавіч даверыў спарадкаваць яго запісы для перадачы на захаванне ў архіў, расказала, як апрацоўвала кожны нататнікак у пошуках унікальных словаў і мімалётных рыфмаў, з якіх потым нараджаліся папулярныя сёння вершы і пазмы. Праца Наталлі Давыдзенка ўжо ўвасобілася ў такіх выданнях, як "Вушацкі словазбор", кніга ліставання Рыгора Барадуліна з маці "Паслаў бы табе душу..." і іншых. Але штуршком для стварэння "Дзённікаў і запісаў" стаў такі цікавы выпадак:

- Адноічы Рыгор Іванавіч і Валянціна Міхайлавна запрасілі мене ў гості ва Ўшачы, - кажа ўкладальніца кнігі. - Я прафесійным вокам пачала аглодаць усе нататнікі, кнігі і запісы Барадуліна, якія захоўваліся там. І сярод патер знайшла дзіцячы дзённік, які і распачынае новую кнігу! Гэтыя вельмі мілыя запісы рускамоўнага хлопчыка - 8-класніка. Калі чытаеш іх, складана ўявіць, што праз дзясяткі гадоў з яго вырасце народны паэт Беларусі.

Наталля Давыдзенка згадвае, што падчас працы (а

збор нататак ішоў пад пільнай увагай самога Барадуліна) яны шмат смяяліся, а Рыгор Іванавіч часта сумніваўся, ці са-прайды камусыці гэта будзе цікава. А як жа інайчы! "Дзённікі і запісы" - гэта і нататкі падлетка пра настаўніцу нямецкай мовы - "весьма умную добродушную старушку", адзінкі па беларускай мове - "раздавали диктовкі по белорусскому языку. Получил 5." А таксама ўспаміны пра паездкі ў Латвию, Узбекістан, Хакасію.

Выданне аздоблене падрабязнымі каментарамі, якія цудоўна ілюструюць і тлумачаць нам той час. Гэта ператварае "Дзённікі" ў цікавую крыніцу не толькі для аматараў

творчасці Рыгора Барадуліна і даследчыкаў-літаратуразнаўцаў, але і для прафесійных гісторыкаў.

Презентацыя "Дзённікаў і запісаў" адбудзеца падчас вечарыны з нагоды юбілею Рыгора Барадуліна, якая пройдзе 27 лютага ў Палацы мас-таштаваў.

Набыць першы выпуск "Дзённікаў і запісаў" (1951-1969 гг.) неўзабаве можна будзе ў наступных сталічных кнігарнях:

"Акадэмкніга" (пр-т Незалежнасці, 72);

"Кнігарня логвінаў" (пр-т Незалежнасці, 37А);

"Кніжны салон" (вул. Калініна, 5);

"Кнігарня пісьменніка" (вул. Казлова, 2);

"Веды" (вул. К. Маркса, 36);

"Светач" (пр-т Пераможцаў, 11);

"Цэнтральны кніжны" (пр-т Незалежнасці, 19);

"Кнігі & кніжачкі" (пр-т Незалежнасці, 14);

Кніжная выставка-кірмаш "Мир кніг" (вул. Янкі Купалы, 27);

"Эўрыка" (вул. Куйбышава, 75);

і ў інтэрнэт-крамах knihi.by і prastora.by.

Baradulin.by

Не стала Лідзія Арабей

Пісьменніца пайшла з жыцця вечарам 20 лютага.

Лідзія Арабей нарадзілася 27 чэрвеня 1925 года ў вёсцы Нізок Узденскага раёна Менскай вобласці. Працавала ў часопісах "Вожык", "Полымя". Была старым рэдактарам выдавецтва "Беларусь" (1955-1967). Кандыдат філалагічных навук. Аўтар зборнікаў аповесцяў і апавяданняў "Мера часу" (1962), "Экзамен" (1963), "Ларыса" (1964), "Ваўчкі" (1972), "Сярод ночы" (1968), "На другой зіме вайны" (1968), "Мне трэба ехаць" (1974), "Паласа дажджу" (1984), "Пошукі кахання" (1987), дакументальных аповесцяў пра Цёткту "На струнах буры" (1967) і "Стану песняй" (1977), раманаў "Іскры ў папялішчы" (1970) і "Сузор'е Вялікай Мядведзіцы" (1980), кнігі сатыры і гумару "Кватэра № 3" (1961). Выдала зборнікі апавяданняў для дзяцей "Калібры" (1960), "Ісці ў разведку" (1989) і аповесць "Сіні бор" (1972).

Вышлі Выbraneя творы ў 2 тамах (1985). Пераклада раман эстонскага пісьменніка А. Хінта "Бераг вятроў" (з А. Раманоўскай, 1960).

lit-bel.org.

Кантэнт кантэнтам, а беларускіх мультфільмаў як не было, так і не абяцаецца

Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"

220034, г. Мінск вул. Румянцава, 13, тэл. 284-85-11, разліковы рахунак № 3015741233011 у ЦБП № 539 ААТ "Белівестбанка", г. Мінск, код 739

20 студзеня 2015 г. № 36

Старшыні Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь
Г. Б. Давыдзенку
220870, г. Мінск, вул. Макаёнка, 9

Аб стварэнні дзіцячага беларускамоўнага канала

Паважаны Генадзь Браніслававіч!

Да нас звяртаюцца грамадзяне са скаргамі на то, што на нашым тэлебачанні практычна адсутнічаюць беларускамоўныя дзіцячыя перадачы. Пры гэтым дзяржаўная ZALA працянуе шырокі асартымент рускамоўных мультфільмаў. А дзе мультфільмы на роднай беларускай мове? А можа, для БТ яна ўжо і не родная, бо нават на БТ-3 колькасць беларускамоўных перадач у апошнія часы зменшылася, а на АНТ спынена шматгадовая перадача, прысвяченая гісторыі беларускіх слоў і выразаў у ранішній праграме "Наше утро"?

У сувязі з гэтым просім Вас звярнуць на гэта пільную ўвагу і асабліві на перадачы для дзяцей. Можна пачаць з таго, што раз у тыдзень у адзін і той жа час будуть ісці на ўсіх каналах БТ беларускамоўныя мультфільмы, каб іх можна было глядзець у дзіцячых садках нашай краіны рэгулярна.

Райм Вам таксама прачытаць артыкул у "Народнай Волі" "Дзе беларускамоўныя каналы?", які напісаны маці дваіх дзяцей сп. Алёнай Лапацкай ("НВ", № 4 ад 16 студзеня 2015 г., с.4).

З павагай,

Старшыня ГА "ТВМ імя Ф. Скарыны" А. Трусаў.

Нацыянальная дзяржаўная
тэлерадыёкампанія
Рэспублікі Беларусь

220807 г. Мінск, вул. Макаёнка, 9,
тел. 267-75-95, факс + (375 17) 267-81-82
E-mail: tvc@all.tvc.by

06.02.2015 № 02/118

На № _____ ад _____

Национальная государственная
телерадиокомпания
Республики Беларусь

220807 г. Мінск, вул. Макаёнка, 9,
тел. 267-75-95, факс + (375 17) 267-81-82
E-mail: tvc@all.tvc.by

Старшыні ГА "Таварыства
беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"
Трусаву А.А.

Паважаны Алег Анатольевіч!

У адказ на Ваш ліст ад 20 студзеня 2015 г. № 36 паведамляем наступнае.

Белтэлерадыёкампанія ў сваій працы кіруеца Законам "Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь", які прадугледжвае выкарыстанне сродкамі масавай інфармацыі абедзвюх моў.

На тэлеканале "Беларусь 3", які з'яўляецца структурным падраздзяленнем Белтэлерадыёкампаніі, доля беларускамоўнага кантэнту ў 2014 годзе складала прыкладна 30%. У той жа час 70% уласнага кантэнту (перадачы, якія былі створаны тэлеканалам і паказаны) вырабляецца на беларускай мове. Гэта праграмы "Дыя@блог. Пра мову", "Дыя@блог. Пра літаратуру" і "Дыя@блог Р.С." "Наперад у мінулае", "Размовы пра духоўнае", "Хіт-парад "Сто песень для Беларусі", "Сіла веры", "Калейдаскоп", "Дабарарапак" і "Калыханка", уся анонсная прадукцыя і большасць канцэртаў. Спеціяльна для папулярызацыі беларускай мовы створана тэлеперадача "Размаўляем па-беларуску", якая выходит з двух варыянтах: кароткая інфармацыйная і тэлевіктарыя. Адзначым, што практка карыстаецца вялікай папуляранасцю ў тэлегледачоў.

Што датычыць фільмаў і мультфільмаў на беларускай мове, то гэта пытанне знаходзіцца па-за кампетэнцыяй Белтэлерадыёкампаніі. Вытворцамі тэлеканала ў Беларусі сёння з'яўляюцца Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм", заказчыкамі - Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Менавіта яны вызначаюць мову кіна- і мультыплікацыйных фільмаў.

Разам з тым, у 2015 годзе Белтэлерадыёкампаніяй быў рэалізаваны беларускамоўны дубляж серыялу "Газдзік", які выходзіць на тэлеканале "Беларусь 3".

Звяртаем Вашу ўвагу, што за эфірнае напаўненне тэлеканала АНТ Белтэлерадыёкампанія не адказвае і ўпльвае на яго не можа. Усе свае заўгары і прапановы Вы можапе выказаць кіраўніцтву ЗАТ "Другі нацыянальны тэлеканал", якое з'яўляецца ўласнікам дадзенага тэлеканала.

Галоўны дырэктар тэлеканала "Беларусь 3" В.У. Маючы.

Актыўная ацэнка ў дзеянні

У Менску выйшла кніга "Актыўная ацэнка ў дзеянні: вопыт настаўнікаў Беларусі: дапаможнік для настаўнікаў" пад рэд. М.І. Запрудскага.

У дапаможніку разглядаюцца навуковыя падставы і практика арганізацыі адукатыўнага працэсу з выкарыстаннем актыўнай ацэнкі - новай і эфектыўнай тэхналогіі навучання. Разглядаюцца сутнасць тэхналогіі, психалагічны і дыдактычны падыходы, на якіх яна будзеца, умовы яе паспяховай рэалізацыі, а таксама асноўныя сродкі, якія неабходны для яе рэалізацыі: дыягностычная пастановка мэтай, крэтыры ацэнкі, зваротная сувязь, пытанні і інш. Дадзены рэкамендацыі па авалоданні і прымненні актыўнай ацэнкі ў класе. У дадатку змешчаны на правілах актыўнай ацэнкі.

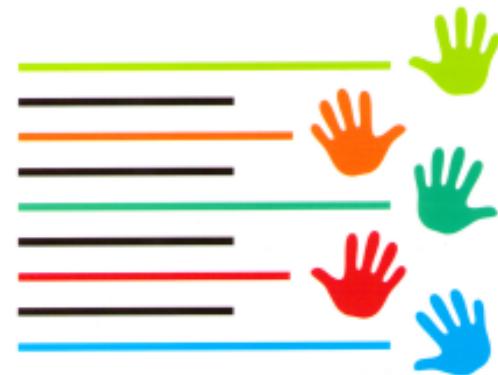
Дапаможнік будзе цікавым і карысным настаўнікам для ўдасканалення ўласнага вопыту выкладання, планавання, правядзення заняткаў і аналізу ўласнай дзеяннісці; метадыстам і выкладчыкам ВНУ і IPA - для асэнсавання і паліпшэння работы са студэнтамі і педагогамі.

Многія настаўнікі і кіраунікі ўстаноў адукатыўнай выкладаюць меркаванне, што актыўная ацэнка - гэта чарговая мода, якіх было ўжо шмат у гісторыі нашай школы. Выказваеца думка, што не трэба гэта інавацыя, маўляў 13 гадоў таму перайшлі на 10-балльную сістэму ацэнвання, ёсьць адпаведная нарматыўная база. Настаўнікі гавораць, што ў наших умовах актыўная ацэнка не будзе працаўцаць, бо існуюць нарматыўныя абмежаванні, патрабаванне на кожным уроку апытваць некалькі вучняў і выстаўляць адзнакі.

Можна пагадзіцца з тымі меркаваннямі, калі заплющыць вочы і не заўважаць наступных абставін:

1) існуе шмат праблем у адукатыўным працэсе, якія патрабуюць тэрміновага вырашэння. Яны могуць быць вырашаны, менавіта, з дапомагай актыўнай ацэнкі;

АКТЫЎНАЯ АЦЭНКА Ў ДЗЕЯННІ: ВОПЫТ НАСТАЎНІКАЎ БЕЛАРУСІ

дапаможнік для настаўнікаў

2) пілотнае выкарыстанне настаўнікамі ў школах нашай краіны дадзенай тэхналогіі дэмантруе, што яна дазваляе істотна павысіць матывацию, адказнасць вучняў за ўласнае навучанне і, як вынік - якасць адукатыўнай;

3) аб эфектыўнасці актыўнай ацэнкі сведчыць замежны вопыт і спецыяльныя даследаванні.

Як жа ажыццяўляеца кантрольна-ацэнчанская дзеяннісць настаўніка і вучня ў школах нашай краіны, які ўяўляе ёсьць адметныя характеристыкі? Ацэншчык, як правіла, толькі настаўнік, вучні пазбаўлены адпаведных паўнамоцтваў. Кантроль існуе асобна ад навучання: спачатку вучым, а праз нейкі час правяляем, чаму навучылі. Змест кантролю частаецца за ўсе засакрочаны, не заўсёды настаўнік думае пра крэтыры ацэнкі і рэдка іх ведаюць самі вучні. Ацэньваеца толькі кагнітывны складнік выніку навучання, амаль не ацэньваеца працэс. Бацькі не

ўдзельнічаюць у ацэнцы. Вучні адчуваюць прэсінг з боку настаўніка, а настаўнік - з боку вучняў, іх бацькоў і адміністрацыі.

Адмоўная наступствы таіх практикі - нізкая матывация вучняў, якія не маюць адказнасці за тое, як яны вучацца, парушэнне дысцыпліны на ўроках, канфлікты паміж вучнямі, настаўнікам, бацькамі, нізкая паспяховасць і г. д.

Сродкам для выпраўлення сітуацыі можа паслужыць актыўная ацэнка, якая, дарэчы, не супярэчыць існай нарматыўнай базе. Тут варта заўважыць, што гэтая тэхналогія тычыцца не толькі ацэнчансага кампанента дзеяннісці, але мае сістэмны характар.

Аўтары кнігі - творчыя, неабыкавыя людзі, якія пісалі тэксты з веданнем і актыўнай ацэнкі, і механізмай яе выкарыстання на ўроках, паколькі працуеца або не так даўно працаўала з вучнямі ў класах.

Nauk kar.

Канверт, прысвечаны мастаку

"Булпошта" выпусціла мастацкі канверт, прысвечаны Стэльмашонку У.І. Стэльмашонак Уладзімір Іванавіч (06.02.1928, Мінск - 07.06.2013) - мастак, педагог. Заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі (1981). Народны мастак Беларусі (1988). Працаўаў у станковым жывапісе (пераважна ў жанры партрэта), манументальна-дэкаратыўным мастацтве і графіцы (акварэль, малюнак). Творам харектэрна арыгінальнасць кампазіцыйных рашэнняў, дэкаратыўная выразнасць колеру, манументалізацыя вобразаў.

Беражы лес

- ЧЫТАЙ КНІГІ НА KAMUNIKAT.ORG

* 17 000 КНІГАЎ, ГАЗЕТАЎ і ЧАСОПІСАЎ • РАЗМОВЫ ПРА КУЛЬТУРУ
• ЛІТАРАТУРНАЯ РАДЫЕПЕРАДАЧА • НАВІНКІ ВЫДАВЕЦКАГА РЫНКУ

kamunikat.org
Беларуская Інтэрнэт-Бібліятэка

Свята роднай мовы кожны дзень на Android і iOS: каляндар "Не маўчи па-беларуску!"

цалкам мабільны

Да Тыдня роднай мовы кампанія "Будзьма беларусамі!" робіць падарунак - бясплатнае дастасаванне "Не маўчи па-беларуску!" для iOS і абоноўлене дастасаванне для Android.

Ад сёняня:

1. Каляндар "Не маўчи па-беларуску" будзе з вамі не толькі ў 2015 годзе! Нашае дастасаванне падыходзіць да кожнага года.

2. З'явілася каляндарная сетка. Цяпер можна паглядзець малюнак на любы дзень.

3. З'явіўся графічны віджэт (толькі для Android).

4. Выпраўлення недахопы папярэдняй версіі (ададзення новыя).

Каляндар "Не маўчи па-беларуску!" ад "Будзьма!" - гэта 365 беларускіх слова-злучэнняў у вясёлых малюнках мастачкі Дар'і Мандзік, якія будуць заўжды з вамі на вашых любімых прыладах.

Папяровую насыеннную версю каляндаря, на жаль, знайсці ўжо не атрымаеца. А вось наборы немаўклівых паштовак можна набыць у кнігарнях па ўсёй Беларусі. Дзе шукаць - чытайце ТУТ!

Мабільную версію каляндаря спецыяльна для кампаніі "Будзьма беларусамі!" зрабіла Студыя Ігара Назаранкі.

Усталёўваем бясплатнае дастасаванне для iOS!

Усталёўваем, альбо абнаўляем дастасаванне для Android!

Не маўчым па-беларуску разам!

"Будзьма беларусамі!"

Круглы стол да Дня роднай мовы ў Глыбокім

Круглы стол, прысвечені Дню роднай мовы, правялі грамадскія актыўсты Глыбоччыны. На ім прысутнічалі сябры грамадскіх аўяднанняў "Таварыства беларускай мовы", "Беларуская асацыяцыя журналістаў", "Барміца", а таксама творчая інтэлігенцыя і моладзь.

Як кажа кіраўнік грамадскага аўяднання "Таварыства беларускай мовы" ў Глыбокім Зміцер Лупач, мерапрыемства было прысвечені стауну беларускай мовы ў сучасным грамадстве і пашырэнню сферы яе ўжывання:

- Зараз у грамадстве ў сувязі з украінскім падзеямі ўзнік такі трэнд, што грамадства стала больш цікавіцца беларускай мовай і наогул беларускасцю. І нават ва ўладзе гэта заўважна, што ў беларусаў мова - адзіна, што нас магло бы аўядноўваць.

Па словаах Змітру Лупача, у бліжэйшы час грамадскія актыўсты плануюць выдаць некалькі кніг мясцовых беларускамоўных аўтараў, праесці канцэрты беларускіх музыкаў, арганізація конкурсы. А таксама сабраць подпісы падзваратам да мясцовых уладаў,

Таццяна Смоткіна,
Беларускае Радыё Рацыя,
Глыбокае.
Фота аўтара.

- Беларуская мова цудоўная. Па-беларуску размаўляюць у мене дома.
Тэкст дыктоўкі пад назірваннем "Роднае слова" вучні школы імя Кірылы і Мяфодзія. Такім чынам яны далаўчыліся да святкавання Міжнароднага дня роднай мовы. Пра ідэю і значэнне правядзення падобных мерапрыемстваў вучням распавяў вядоўца дыктоўкі, журналіст нашага радыё Зміцер Косцін.

Гэта мабыць адзіная дыктоўка ў навучальным гоціве, якую школьнікі напісалі з ахвотай:

- Трохі цяжка, трохі не.

- Родная мова вельмі

важная. Я задаволеная, што напісала гэту дыктоўку. Трэба адзначаць гэты дзень, каб традыцыя захоўвалася.

Сандра Крыўіцкага. А дыктоўка да Дня роднай мовы прыйшла ў непублічнай праваслаўнай школе ў Беластоку ўжо другі год запар.

Беларускае
Радыё Рацыя.

У Бельску адкрылася беларуская бібліятэка

У Бельскім Доме культуры адкрылася бібліятэка з беларускім выданнямі.

- Вырашылі пашырыць доступ да беларускай культуры з літаратурнага боку, - кажа дырэктар Бельскага Дома культуры Малгажата Біль-Ярузельская. - Стараемся, каб усе, хто зацикнуўся на беларускай мове, мелі да яе як найшырэйшы доступ. Вельмі дапамог Культурны цэнтр Беларусі, які ахвотна падтрымалі гэту ініцыятыву. Мы атрымалі амаль 300 кніг - гэта вельмі розныя публікацыі - слоўнікі і альбомы, белетрыстыка для дарослых і дзіцяцей, а таксама гісторычныя кнігі ды часопісы.

Часопісамі са збораў бібліятэкі можна карыстацца ў холе Бельскага Дома культуры. Кніжныя выданні можна будзе

пазыччаць у аўторак з 16.00 да 18.00 і ў пятніцу з 10.00 да 12.00.

Беларускае Радыё Рацыя.

МІКОЛУ НІКАЛАЕВУ - 60

21 лютага 2015 года адзначаецца 60-я югодкі з дня нараджэння **Міколай Віктараўіч НІКАЛАЕЎ**. Жыццёвым шляхом гэтага выдатнага навукоўца, актыўнага грамадскага дзеяча можна падзяліць на два кавалкі: беларускі і санкт-пецярбургскі.

Стартавая крапка - нараджэнне ў горадзе Шчучыне Гарадзенскай вобласці. Адпаведна папаўненне адбылося ў афіцэрскіх савецкіх ваенна-паветраных сіл Віктора Сцяпанавіча Нікалаеўа. Найбольш уражлівая частка дзяцінства афіцэрскага сына прыйшла на вёску Нянікава, што на Наваградчыне. З Наваградкам звязаны першы яго адукатыўны ўніверсітэт - сярэдняя школа ў былой сталіцы Вялікага Княства Літоўскага, пад нумарам чатыры. Наступная адукатыўная ступенка - аддзяленне гісторычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. З гэтай ступенкай звязаны 1972 - 1977 гг. Мікола Нікалаеў з першага курса да апошняга дэмонстраваў прарада ведаў. Часам праста выдатнымі атрымліваліся курсавыя, якія выконваліся па кафедры археалогіі, этнографіі і

дапаможных гісторычных дысцыплін.

Ва ўніверсітэце Мікола Нікалаеў ўваходзіў ў беларускую нацыянальную арганізацыю, якую гісторыкі беларускіх нацыянальных рухаў упарты ініцыятуў, а яна была і дзейнічала.

Папрацаўшы пасля ўніверсітэта ўесь навучальны 1977/78 год настаўнікам гісторыі Лукашоўскай школы Пастаўскага раёна, ізноў вяртаецца да археалогіі, але ўжо знаходзячыся ў штате Ленінградскага аддзялення Інстытута археалогіі АН СССР. Геаграфія раскопак была такою: старожытны Наваградак, Старая Ладага, селішча Тайманава. Затым прывала асеўшы ў паўночнай сталіцы савецкай дзяржавы, нараджэнец Шчучына працаўлідаваўся ў Расійскай Нацыянальнай бібліятэцы, з якой звязаны ўжо звыш трэці стагоддзя. У бібліятэцы ў яго адзначаны дзве кар'ерныя ступенкі: навуковы супрацоўнік аддзела рэдкіх кніг. За час працы Міколай Віктараўіч займеў у сваім актыве больш за 200 публікаций па гісторыі бібліятэк і гісторыі мастацтва, ру-

капітайскіх кніг і бібліографій. Менавіта па кніжнай гісторыі ён абараніў дзве дысертаты: у 1988 г. у Ленінградзе абараніў кандыдацкую дысертацию "Славянская рукапісная кніга на беларускіх землях у XIV-XVIII стст.". У 1997 г. у Санкт-Пецярбургу абараніў доктарскую дысертацию "Кніжная культура Вялікага Княства Літоўскага".

М. Нікалаеў - адзін з заснавальнікаў і чальцоў прэзідiuma Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, адзін з стваральнікаў і чальцоў Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Санкт-Пецярбургу, актыўны сябар ТБМ.

Mikhail Stralec.

Ахвяраванні на ТБМ

1. Князева Часлава - 50000 р., г. Клецк
2. Чайкоўскі Павел - 150000 р., г. Минск
3. Аніскевіч Алег - 50000 р., г. Минск
4. Вярбоўская Ірына - 100000 р., г. Минск
5. Барцэвіч Іван - 50000 р., г. Минск
6. сп. Вольга - 100000 р., г. Минск
7. Лабыка Зміцер - 180000 р., г. Минск
8. Лазарук Тамара - 100000 р., г. Минск
9. Валошычкі Мікола - 100000 р., г. Білацірск
10. Піскуновіч Міхась - 100000 р., в. Дамашы, Глыбоцкі р-н.
11. Міхальчанка Тамара - 200000 р., г. Минск
12. Місевіч Мар'ян - 600000 р., м. Падсвілле
13. Сауліч Мікола - 30000 р., м. Падсвілле
14. Фрыдрых Аляксандар - 100000 р., г. Минск
15. Яканюк Данат - 200000 р., г. Минск

Паведамленне

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

адрэсны плацік

Аддзяленне № 539 ААТ "Белінвестбанк"

назва банка

Рахунак атрымальніка 3015741233011 Асабовы рахунак 739

(прозвішча, імя, імя па-баку, адрес)

Від плацікшу Акцыянічны на дзеяньстві ТБМ

Пеня Разам

Плацільчык

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

адрэсны плацік

Аддзяленне № 539 ААТ "Белінвестбанк"

назва банка

Рахунак атрымальніка 3015741233011 Асабовы рахунак 739

(прозвішча, імя, імя па-баку, адрес)

Від плацікшу Акцыянічны на дзеяньстві ТБМ

Пеня Разам

Плацільчык

Касір

Квітанцыя

М.П.

(прозвішча, імя, імя па-баку, адрес)

Від плацікшу Акцыянічны на дзеяньстві ТБМ

Пеня Разам

Усенародны рух за наданне беларускай мове статусу адзінай дзяржаўнай (да 25-годдзя Закона “Аб мовах у Беларускай ССР” - 26 студзеня 1990 г.)

(Працяг. Пачатак у папяр. нумарах.)

У той час актыўнага агульнанацыянальнага пошуку шляху выратавання роднага слова не пераваліся гораздзэтыкі, якія ў выцясненні беларускай мовы з грамадскага жыцця з прычыны планамернага ўводу сюды рускай мовы, бачылі нямала чаго нават пра-грэсіўнага для нашай Бацькаўшчыны, не жадалі прызнаць, што гэта непазбежна вядзе яе народ да рускай культурна-мойнай асіміляцыі.

Узняць аўтарытэт роднай мовы ва ўжоўленнях як мага большай колькасці беларусаў было б не так складана, калі б у гэтым пытанні на іх баку сталая рэлігія. Але яна вельмі рэдка калі лічылася з мовай ка-рэннага насельніцтва нашага краю: праваслаўная царква з'яўлялася тут зачятым носьбітам рускага духу, каталіцкі касцёл - польскага. Вось што пра апошні сказаў падчас выступу на ўстаноўчым з'ездзе Беларускага народнага фронту "Адраджэнне" (праходзіў 24 - 25 чэрвеня 1989 г. у Вільні) настаяцель каталіцкага касцёла ў вёсцы Баруны Ашмянскага раёна Ян Матусевіч: "Сумнае, што і сёня, пры змененых палітычных абставінах, католіцкая царква ў Беларусі з'яўляецца маленкай нацыянальной чужой рэлігійнай установай, якая не мае нікага значэння ў беларускім нацыянальным жыцці" (*Літаратура і мастацтва*. 1989. 7 ліпеня. С. 13).

Пры ўсіх негатыўных з'явах для беларускай мовы ў яе ўсё ж меліся шанцы акрыяць. Росту шчырых прыхільнікаў яе, надання статусу адзіна дзяржаўнай у краіне спрыяла і пазытыўнае стаўленне да гэтага лёсавызначальнага пытаннях, хто па розных прычынах жыў па-за яе межамі. А такіх хапала. Сярод іх было нямала сапраўдных нацыянальных патрыйцаў сваёй бацькоўскай зямлі, дастаткова адукаваных асабоў. Іх увагу не маглі не прыцягваць канкрэтныя, практычныя заходы ўладаў, грамадскасці тых ці іншых саюзных рэспублік па павышэнні сацыяльных функцый сваіх нацыянальных мов. Нашым мігрантам хацелася, каб такіх неадкладна звязкі размахам рабілася і ў БССР, бо многія з тых, хто яе пакінуў, добра ведалі, як партыйныя і савецкія органы адусюль вытурвалі беларускую мову, каб замяніць яе самай перспектывнай у СССР рускай мовай - мовай будучага найшчасливага ў гісторыі чалавечства ўжоўнага камуністычнага грамадства.

Для Беларусі здавён харектэрна міграцыя яе здольных да вучобы, таленавітых у той ці іншай сферы дзеянасці чалавека асабоў у розных краінах свету, а ў пасляваенны час - на неабсажнай прасторы Расійскай Федэрацыі, пазней - СССР. Таму, калі на рубяжы 1980 - 1990-х гадоў прыйшоў

у Беларусь чарговы рух за нацыянальна-культурнае адраджэнне, было многа каму з нашых адварваних ад бацькоўскай хаты суплеменнікаў цікавіцца ходам яго, вызываючы свае меркаванні наоконці такай надзвычай актуальнай для іх айчыны праблемы. Натуральна, што адраджэнне, актыўнасць нацыянальнага руху беларусаў розных саюзных рэспублік раней, чым дзе, прайвілася ў Віленскім краі Літвы, галоўным чынам у яе сталіцы Вільні, з якой у нас так шмат чаго звязана ў гісторыі і культуры. Увесну 1989 года па другой праграме літоўскага радыё пачалі рэгулярна выходзіць беларуска-мойнай перадачы. Іх часцей за ўсё прысвячалі асвя酌ленню гісторыі беларуска-літоўскіх узаемадачыненняў, сучаснага грамадска-палітычнага жыцця літоўскіх беларусаў.

Незвычайная склада-насьць мойнай сітуацыі ў БССР мноцна хвалаўала закінутага не па ўласнай волі ў далёкую Якуцкую АССР шчырага беларуса Івана Ласкова. Ён быў большеменш вядомым на радзіме, дзя-зючуючы сваім літаратурным на-быткам: пісаў на беларускай і рускай мовах. Рэгулярна на-ведваючы яе, прыйшоў да цвё-рдай высновы, што нацыянальна-культурнае жыццё ў Якуціі больш адпавядае карэнным інтарэсам свайго тытуль-нага народа, чым гэта назіраецца ў Беларусі. Пра гэта ён па-драбязна давёў чытчу ў артыкуле "Пішу з далёкай Якуціі" (*Літаратура і мастацтва*. 25.09.1989. С. 5, 12). Увагі кожнага беларуса не маглі не пры-цягнуць такія слова з артыкула: "Не ведаю ніводнага якута з кіраўнікоў рэспублікі, які б не валодаў роднай мовай... Нешматлікія прафесійныя і шматлікія самадзеянныя кам-пазітары пішуць песні выключа-на на якуцкіх тексты... яку-цкай мове і нацыянальной культуры нішто не пагражсае" (с. 5).

Як ўсё гэта было не ўласціва Беларусі нават і ў канцы 1980-х гадоў, г. зн. і тады, калі перабудова давала магчы-масць штоцы карыснае рабіць для нацыянальнага жыцця. Каб чыгачы задумаліся над такім га-ротным становішчам, І. Ласкоў пераканаўча даводзіць ім, што "асновай любой культуры з'яўляецца мова", што яна "будаўнічы матэрыял мастацкай літаратуры" (с. 12). Прачытаўшы такое, думаеца, кожны разумеў, што станецца з беларусамі, калі ў аснове культуры іх краіны, у ролі будаў-нічага матэрыялу мастацкай літаратуры будзе ляжаць, будзе выступаць руская мова. Немінущая асіміляцыя ў форме русіфікацыі! Нежаданне быць маўклівай ахвяр'е яе толькі павялічвала ў Беларусі колькасць людзей, зацікаўленых у прыняціі такога нарматыўнага акта, у якім іх мове надалі ён статус адзінай дзяржаўнай, як гэта ўжо даўно з'яўлялася нормай для краін з адным тытуль-

ным народам, асабліва єўрапейскім.

Пільна сачыў і даваў каштоўную парады, як наблізіць моўны пракцэс у БССР да яе нацыянальных патрэб наш суродзіч, выкладчык рускай мовы і літаратуры СШ № 1 г. Ізяслава Хмільніцкай вобласці УССР Пяतрусь Капчык. Зыходзячы са зместу прынятага ва Украіне ў кастрычніку 1989 года закона аб мовах, ён у сваім лісце ў газету "Звяздз" (23 лістапада 1989) вызываў таксама з усіх пунктаў гледжання правільнае перакананне: "... беларускай мове ававаязкова павінен быць нададзены афіцыйны статус дзяржаўнай мовы Беларускай ССР. Што датычыцца рускай мовы, то ёй павінен надавацца статус мовы міжнацыянальных зносін народаў СССР".

Смела падалі свой голас у абарону беларускай мовы і нашы землякі - вайскоўцы з далёкага Казахстана. У сваім лісце ў Вярхоўны Савет Беларускай ССР, рэдакцыю газеты "Літаратура і мастацтва" яны з зайздроснай рашучасцю і прынцыповасцю выказаліся за наданне беларускай мове статусу дзяржаўнай, перавядзенія на яе ўсіх дзяржаўных і навучальных установ. "Мы сёня, - заяўлялася ў гэтым лісце, - з тымі, хто змагаецца за адраджэнне мовы, культуры, науки ў целым. Мы асу́джаем тых, хто гэтamu адраджэнню замінае.

Мы звязтаемся да ўсіх дэпутатаў Вярхоўнага Савета Беларусі: калі прыйдзе час галасаваць за Закон аб мове, то перш, чым пафіяць руку, падумайце: у вашых руках не толькі лёс мовы, але і лёс Беларусі". Ліст падпісаў 21 чалавек, у тым ліку падпалкоўнікі С. Суднік, Л. Чарапан, маёры С. Пілецкі, С. Селях, капітан І. Супаненка, лейтэнант М. Усовіч (*Літаратура і мастацтва*. 1989. 8 снежня. С. 4).

Добрую надзею на паспяховае вяртанне беларускай мовы да нармальнага жыцця ў сваім родным краі падавала ўсебаковая падтрымка яе і многім з тых, хто належыў да прадстаўнікоў іншых нацыянальнасцей БССР. Вось як выказаўся па дадзенай праблеме віцебскі яўрэй Д. Сімановіч: "Апошнім часам мы шмат гаворым аб адраджэнні беларускай мовы, абыт, у якім становішчы яна апынулася і чаму гэта адбылося. Але ад размовы час перайсці да справы (а гэта ж больш за ўсё не жадала вінаватае ў русіфікацыі беларускай партыі) будзе вытесніцца з беларускай мовы, што ва ўстаноўках, на вытворчасці беларуская мова амаль не выкарыстоўваецца" (*Настаўніцкая газета*. 1989. 18 лістапада).

Станоўча, што за ўвядзенне беларуска мовы ў педагогічны пракцэс усіх тыпаў на-вучальных установ выступалі не толькі актыўніці ТБМ, а і самі настаўнікі, рэзка, справядліва крытыкуючы тых, што лічылі беларускую мову непрыдатнай для навучання. "Наша мова, - писала настаўніца з Івацэвіцкага раёна А. Лушчык, - такая ж лодская, як і ўсё іншое. Бядна наша толькі ў тым, што людзі страцілі свае карані, сталі іменна насељніцтвам: і не рускія яны, і не беларусы. У гэтым іх трагедыя" (*Настаўніцкая газета*. 1989. 25 лістапада).

1989. 18 жніўня. С. 5). З правільных пазіцый асвяляючы шляхі адраджэння, увод беларускай мовы ва ўсі сферы грамадскай дзяянасці чалавека журналист Віцебскага абласнога радыё Навум Гальпяровіч - яўрэй па нацыянальнасці.

Зусім не рэдкімі былі выпадкі публічнага выступлення ў падтрымку права беларусаў на дзяржаўную мову з боку прадстаўнікоў самай буйной у рэспубліцы этнічнай групы - рускіх, да таго ж яшчэ асабоў адукаваных, высокага сацыяльнага статусу ў грамадстве. Цешыць, што сярод іх была і мая светлай памяці жонка Ефрасіння Андрэева - доктар педагогічных наукаў, прафесар Беларускага дзяржпедуніверсітэта. Увагу нацыянальных адраджэння да сябе прызыгнула ў 1989 годзе артыкулам "Не маю не выказаць сваёй думкі наоконці артыкула А. Падлужнага. Няўажко чалавека дзяржаць на руцэ, якому даверылы быць не толькі дырэкторам Інстытута мовазнаўства АН БССР, але і членам рэспубліканскай рады Таварыства беларускай мовы, сапраўды лічыць, што наданне беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасцей нашай рэспублікі, а таму, як даказвае аўтар, лепш, калі будзе двухмоўе". Ніяк не выпадае не падзіліца з такай спрэядлівай высновай гэтай настаўніцы-прыятели, што, надаўшы беларускай мове статусу дзяржаўнай адмоўна адаб'еца на ўзаемадносінах людзей розных нацыянальнасц

Наш Чэслаў Неман

Самы дзіўны і загадковы музыка 20 стагодзя з'явіўся на свет 16 лютага 1939 года, у год, калі здавалася рушыўся сусвет, у вёсцы Старыя Васілішкі на Гарадзеншчыне на сутыкненні двух драпежных імперый. Нарадзіўся, каб укленчыць: "Дзіўны ёсьць гэты свет..." Навучаўся ў музыкальной педагогічнай вучэльні ў Гародні. Чэслаў быў выключна адукаваным чалавекам, але вельмі сумаваў паводле сваіх Старых Васілішак, адкуль быў родам, і часта з'язджаў туды, пратукаючы заняткі. Як пасля згадаў:

ваў у Старых Васілішках яшчэнейкі час быў дух "стараадаўняй Віленшчыны". Пасля году наручання Неман быў выклочаны з вучэльні. Творчая душа Чэся не вынесла жорсткіх савецкіх "культпросветовских" рамак. У 1958 сям'я Выдрыцкіх пераехала ў Гданьск, дзе Чэслаў паступіў у вышэйшую музычную школу. У пачатку 1960-х ён ужо пачаў выступаць на польскай эстрадзе, а ў 1962 стаў удзельнікам гурта "Niebiesko-Czarni", дзе быў не толькі вакалістам, але і складаў песні. Група карысталася сусветным поспехам і нават выступала ў парыжскай "Алімпі". У гэты перыяд Выдрыцкі ўзяў сабе псеўданім Неман (у гонар роднай ракі). Не буду зараз пералічваць шматлікія альбомы, запісы, канцэрты і іншыя дасягненні Чэслава Немана. Гэта ведаюць усе ці могуць даведацца з інтэрнэту. Хочацца зрабіць акцэнт на тым што звязае музыку з Беларуссю.

А яшчэ бацька часта браў Чэсіка паслушаць спевы ў праваслаўных храмах Гародні. Ці не таму крытыкі адзначаюць у мелодыях Чэслава Немана нешта праваслаўнае ці, дакладней, уніяцкае.

Землякі згадваюць беларускую песню з дзяцінства якую спяваў Чэслаў Неман сам для сябе і для саброў (не для запису).

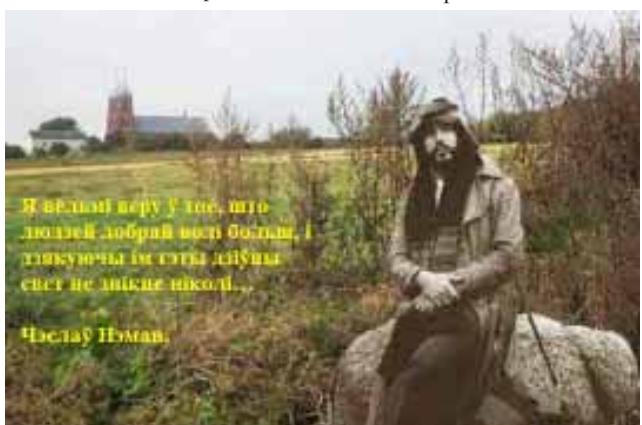
Ветрык, вей, гані жаваў
Човен мой у Курземе...

З журбой вясёлай
сцішаныя гуки,
Нідзе мілешых
мене не ўчуць да скону;
Яны ніколі не даюць спакою...

Ці не нагадвае гэта песню "Czas jak rzeka"?

Дзіўны зворт да твор-

часці даўно забытага у Польшчы пазда Цыпрыяна Норвіда - сябра Адама Міцкевіча ў эміграцыі. Беларускі ансамбль "Песняры" называў не інакш як "Песняры моі".

Я верлю веру ў тое, што
людзей любіць вол і болш
і пакуючы им глыбы дніны
свет не зникне николі...

Чэслаў Неман

"Знаходзячыся на выступленнях у Менску, а гэта сталіца Беларусі, я выказаў здзіўленне, што ўсе наўкол размаўляюць па-руску, а не па-беларуску.

Складалася нават такое здзіўленне, нібыта яны саромеюцца сваёй мовы. Задумлівы, запытаўся, як жа насамрэч выглядае справа? А мене на тое: што гэта за мова? І карыстаючы ёй толькі ўсёліе людзі "из деревні". Было гэта, аднак, колькі гадоў таму. З таго часу і там таксама справы, магчыма, змяніліся."

"У той час, як трывалі з нечым гадоў таму, прынасі, у нашай ваколіцы, нікто спадарыні б не сказаў, што размаўляе па-беларуску. Тыя, хто не карыстаўся польскай мовай, казалі, што гавораць па-просту ўласнай мовай, тутэйшай. Як казалі, так казалі, але на меншай меры людзі з навакольных вёсак адчуваюць сябе палікамі."

"Бацьку дабіла самота па Віленчыне, бо ў Польшчы ён сутыкнуўся з цалкам іншым ладам жыцця.

Бо жылося дома да-
кладна іначай, чым тут, у сен-
се сувязей, блізкасці іншых лю-
дзей. Вось хаяць б святая Вялі-
кая Ноч, якая тут звычайна
праходзіць у пакутлівай нудзе,
разамеласці, стомным ма-
разме. Там жа наадварот - на
Вялікую Ноч прыходзілі суседзі,
пасля разам ішли да суседзяў,
звычайна - без запрашэння.
Такі там быў звычай. Цудоўны звычай."

Так не было ў Чэслава Немана як цяпер кажуць альбо перакрыўліваюць "свядомасці" але духоўная пупавіна з Беларуссю так і засталася не парванай і ўплывала на творчасць праз усё жыццё.

Алесь Рэзникаў

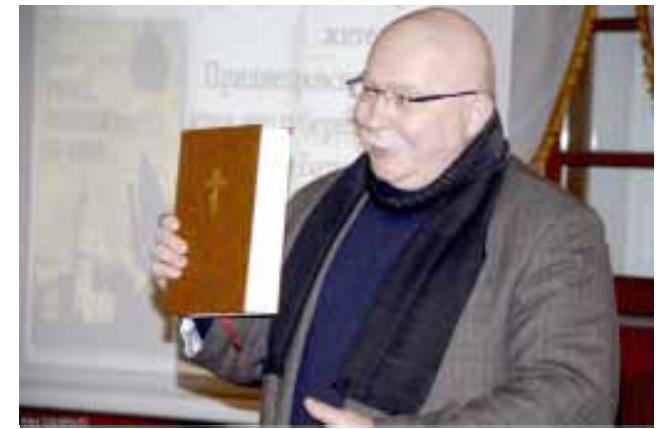
Адчынілася чарговая "Брама"

Здаецца, зусім нідаўна пабачыў свет першы выпуск літаратурнага альманаха магілёўскіх аўтараў прыгожага беларускага слова "Брама", як хуткапіліны час прыспешыў выхад і чарговага нумару выдання. Презентацыя адбылася 13 лютага ў адпаведным для такой значнай падзеі культурнага жыцця гораду месцы - зале ўрачыстасцяў Магілёўскай Ратушы.

Ганаровым гостем вечара стаўся пісьменнік Валер Казакоў, які адначасова прадставіў і сваю новую кнігу, прысвечаную непасрэдна магілёўцам, гісторыі горада - "Горад, які заўсёды са мной". Вельмі цёплыя слова ён сказаў на адрас сучасных беларускіх пісьменнікаў, якіх з кожным годам нават большае, не гледзячы ні на якія абставіны ды цяжкасці, і прысутныя на вечарыне аўтары - лепшыя доказ таму.

На працягу вечара яшчэ адзін гость імпрэзы - Алесь Камоцкі падтрымліваў творчы настрой сваім цудоўнымі спевамі, у чым яму дапамог і наш мясцовы бард Васіль Аўраменка. Да музычнага мастацтва нават далучыўся Мікола Яцкоў, які выканаў некалькі песьні на слова Валера Казакова.

Ну і безумоўна, кожны з аўтараў, чия творчасць прадстаўлена ў альманаху, атрымаў магчымасць прачытаць нешта са сваіх твораў ды выказаць думкі і меркаванні, павіншаўшы сяброў з такай значнай падзеяй у творчым жыцці.

Выступілі перад магілёўцамі з пажаданнемі далейшых поспехаў старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Барыс Сачанка і рэдактар часопіса Алесь Пашкевіч.

На заканчэнне вечара ўсе ахвочыя не толькі набылі

асобнік выдання, але і здолелі

рэвакц.

Алесь Сабалеўскі.

На здымках:

1. Валеры Казакоў.
2. Мікола Яцкоў.
3. Барыс Сачанка.
4. Яраслаў Клімуть.
5. Агульны здымак.

Мой зяць - як у людзей пяць

Зяці і цешчы на сцэне Мажэйкаўскага Дома культуры

Нядайна ў жыхароў аграгарадка Мажэйкаў Лідскага раёна адбылося свята: у Доме культуры прыйшла конкурсная шоў-праграма "Мой зяць - як у людзей пяць".

На сцэну Мажэйкаўскага цэнтральнага Дома культуры з'ехаліся таленавітыя і энергічныя цешчы і іх зяці з аграгарадкоў: Тарнова, Ганчары, Мажэйкаў, Ёдкі і пасёлка Першамайскі.

Арганізатарамі конкурснай праграмы (метадыстамі Лідскага РМЦНТ Некраш Г.М. і работнікамі Мажэйкаўскага ЦДК) ставілася мэта - паказаць што добрыя адносіны паміж зяцем і цешчай магчымыя, не гледзячи на то, што незлічоная колькасць баек і анекдотаў ходзіць пра гэтых персанажы.

Ярка і дынамічна прэзентавалі сябе удзельніцы (цешчы) у першым конкурсе - візітойцы: чыталі вершы, спявалі прыпейкі, прадстаўлялі фотаздымкі на мультімедыя. Што і казаць, першы этап конкурсу ацаніць было складана, паколькі кожная цешча як магла, нахвалявала свайго зяця. Праграма адразу захапіла і ўдзельнікаў, і гледачоў.

У кім гіне талент танцора, дазволіў вызначыць конкурс побытавых танцаў. Тут і цешчы, і зяці былі роўныя. Вось ужо дзе па-сапраўднаму разгарнулася душа ўдзельнікаў праграмы. Кулинарны конкурс "Цешчыны бліны" выклікаў хвалю ажыўлення ў зале. І гэта нездарма, бо цешчы на-

пяклі бліноў, і кожная па-свойму прадставіла свой шэдэўр, а потым гэтыя бліны пакаштаваў кожны глядзіч у зале. У конкурсе "Майстар" зяці, узбройшыся малаткамі, цвікамі і

дошкамі павінны былі збіць лаўку. Не на апошнім месцы ў цешчай і зяцё артыстычныя здольнасці, якія многія з поспехам ужываюць у паўсядзённым жыцці. Гэты талент наглядна прадэманстравалі ўдзельнікі ў творчым конкурсе.

Канкурсанты паказалі сябе таленавітымі акцёрамі з ізўнай долей пачуцця гумару. Нават тыя, хто ўпершыню апнуўся на сцэне перад гледачамі, хутка спрайляліся з сарамлівасцю і "запальвалі" залу. Прак-

тычна кожны нумар суправаджаўся гучнымі аплодысментамі гледачоў і крыкімі ў падтрымку кожнага ўдзельніка.

Вельмі цікава, з гумарам і запалам вяла праграму вядоўца Тамара Зеніковіч.

Як і варта было згадаць, у падобнай конкурснай праграме перамагла дружба. Лепшымі аказаліся абсалютна ўсе канкурсанты. Па-іншаму і быць не могло. Бо яны ж супер-цешчы і супер-зяці. Узнагародай для ўсіх ўдзельнікаў конкурса сталі высокія аценкі журы і захопленыя аплодысменты гледачоў. Ад аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Лідскага райвыканкама і прыдпрыемстваў

Н. ВАЙЦЮКЕВІЧ,
метадыст на
этнаграфіі і фальклоры
Лідскага раённага
метадычнага цэнтра
народнай творчасці.

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная камітэта:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юлія Бажок,
Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Аляксей Карпенка,
Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч,
Уладзімір Содаль, Станіслав Суднік, Павел Сцяцко,
Алег Трусаў, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.
<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>

"Кальварыя" Аляксея Шалахоўскага

Пра славутыя Кальварыйскія магілкі ѿ шматтомной "Энцыклапедіі гісторыі Беларусі" няма персанальнай даведкі, двухтомнік А.М. Булыкі "Слоўнік іншамоўных слоў адзначае: "КАЛЬВАРЫЯ" (ад лац. Calwa - чэррап) - святое месца ў католікаў Польшчы, Беларусі і Літвы, куды сцякаліся набожныя, хворыя, калекі, старцы на пакаянне".

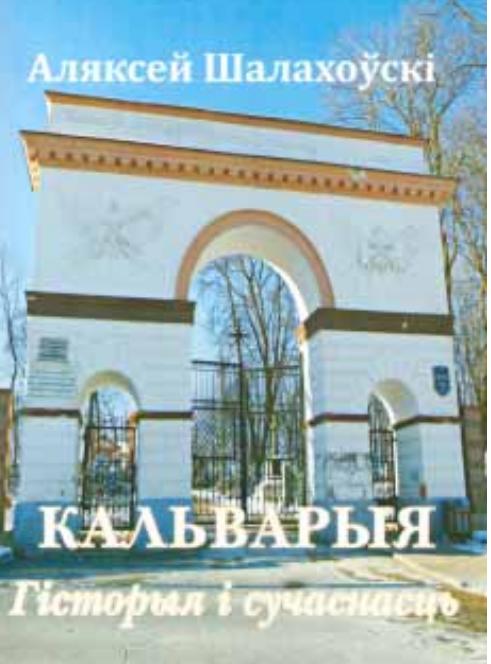
У

Менску Кальварыя - гэта магілкі і касцёл на іх. З'явіліся яны на пачатку XX стагоддзя на зямлі шляхетнага Васіля Макаровіча. Да месца вечнага заспакаення людзей у сваіх працах звязалася шмат чалавек, адзначым з іх толькі некаторых: Анатоль Грышкевіч, Адам Глобус, Вольга Бабко-ва, Віктар Жыбуль, Ала Сакалоўская. Паэт і бард Зміцер Бартосік самотнаму кутку стаўцы прысвяціў верш "Кальварыя":

*Схавалі дрэвы
ад вачэй надзеіна
Майго стагоддзя
сумныя двары.
Стаю адзін
пад вежаю касцельнай.
Пахмурны дзень.
Кальварыя. Дзяды.*

Менавіта з гэтага твора і пачынвецца кніжачка чальца рэдакцыйнай камітэта "Нашага слова" Аляксея Шалахоўскага "Кальварыя. Гісторыя і сучаснасць" (Менск, ТАА "Каўчэг", 2015, 100 экз.). У ёй 40 старонак, і яна багата ілюстравана здымкамі аўтара і Алеся Рэznікова. Прывесчана выданне паміці Валянціны Адамаўны Выхоты (1922-2013). Гэта выдатная беларуска-патрыётка, якая шмат зрабіла для беларусчыны, яна многа друкавалася ў "Нашым слове" і ў часопісе "Роднае слово". Я ж з ёю асабіста пазнаёміўся на беларуска-татарскіх дзеях. Гэта яна разам са сваёй маці і батькам ратавала беларускіх габрэйў у гады мінулай вайны, за што асабістая адзначана дзяржавай Ізраіль.

Карысна ведаць, з чаго з'явілася цікавы аўтар гісторыі Кальварыі да Кальварыі: "У 1982 годзе наша сям'я ат-

божыкаў - носьбітаў беларусчыны (у т.л. і сучасных) разам са здымкамі іх надмагілляў.

Што мяне здзвівала ў выданні, дык гэта фота "Шыльда на ўхаводзе". Яно гаворыць, што гэта "Кладбище Кальварийское", што шыльда ўсталявана "Міністэрствам культуры БССР", відавочна, я не пішу пра мову яе, але адзначаю, што болей за 20 гадоў няма БССР, але, як бачна, гэтыя магілкі нам гавораць, што мы яшчэ жывём у яе гісторычнай прасторы.

Мне гэта выданне дужа спадабалася, неабыкавы чалавек не пройдзе міма яго, таму я спецыяльна не буду пісаць пра змест, але скажу, што ў кнігзы ёсьць і звесткі пра аўтара, пра якія напішам вельмі коротка: нарадзіўся ў сталіцы ў 1975 г., мае дыплом гісторыка ад БДУ, друкаваўся болей чым у 20 газетах і іншых сродках друку, сібар ТБМ імя Ф. Скарыны з 2000 г.

Застаецца дадаць, каму аўтар выказвае свою падязку ў выданні кніжачкі "Кальварыя. Гісторыя і сучаснасць", у матэрыяльнай падтрымцы яе: Сяргею Бузуну, Алею Яроменкаву, Ільясу Хусайнаву, Базылю Ермаловічу, Але Сакалоўскому, Уладзіміру Харанеку, Юрасию Цітовічу, Яўгену Стараўтайту.

*Міхась Угринскі,
г. Баранавічы.*

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 23.02.2015 г. у 17.00. Замова № 243.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 8750 руб., 3 мес.- 26250 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.